

Polsko: Provokace, nebo krvavá bouře?

Vzdělávací cíl: Žáci dokáží na základě kritické analýzy dvou dobových novinových článků rozhodnout a zdůvodnit, který výklad událostí v Poznani roku 1956 je důvěryhodnější. Dokáží z textů vybrat relevantní informace a promítnout je do vlastní interpretace událostí.

Klíčová slova: totalitní režimy, občanská společnost, propaganda, vztah k minulosti, porovnáváme prameny

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FOTOGRAFIÍ (3 min.)

Prohlížení fotografií s pomocí lupy a četba popisek.

Žáci jsou uvedeni do situace fotografiemi z místa demonstrací a snaží se získat základní kontext. Ten zůstává prozatím záměrně neúplný. Učitel upozorňuje na důležitost popisek.

2 FORMULOVÁNÍ HYPOTÉZY (5 min.)

Formulování hypotézy ohledně situace, kterou fotografie zachycují, a otázek pro další pátrání do textových polí.

Kompozice pramenů umožňuje žákům určit, že došlo k protestům kvůli nedostatku potravin/financí, které byly násilně potlačeny.

Druhá otázka otevírá prostor pro další úvahy žáků o příčinách a důsledcích revolučních událostí. Učitel podněcuje kladení otázek. Žáci vycházejí z toho, co neví, a mohou si žádat doplňkové informace z dobového tisku, komentáře od historiků apod.

3 ČETBA TEXTU I (5 min.)

Četba článku z Rudého práva. Prohlížení faksimile pomocí lupy.

4 VÝBĚR ŠTÍTKŮ I (2 min.)

Výběr klíčových slov, která nejlépe vystihují sdělení textu.

Žáci mohou označit: provokace, agenti, stojí za tím imperialisté, snaha očernit Polsko, organizováno ze zahraničí, vláda má dobrou vůli řešit problémy, ale bojuje s nepřáteli, krátká akce, po které se vše uklidnilo.

5 ČETBA TEXTU II (5 min.)

Četba článku z týdeníku Čechoslovák v zahraničí. Prohlížení faksimile pomocí lupy.

6 VÝBĚR ŠTÍTKŮ II (2 min.)

Výběr klíčových slov, která nejlépe vystihují sdělení textu.

Žáci mohou označit: protest, zástupci Západu účastníci se průmyslového veletrhu, snaha o lepší životní podmínky, organizováno Poláky, vláda řeší problémy potlačením protestů, akce s mezinárodním dosahem.

7 PŘÍŘAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ (3 min.)

Přiřazování charakteristik z nabídky k jednotlivým textům pomocí přetahování dle toho, jak vystihují povahu daného periodika.

Rudé právo: vydavatel Ústřední výbor KSČ, přebírá informace z Polské tiskové kanceláře, cenzurované noviny, stejný politický názor jako jedna strana konfliktu, pro Českoslováky v ČSR

Čechoslovák v zahraničí: soukromý vydavatel v Londýně, informace z více zdrojů, informace z druhé ruky, soukromé noviny, pro Českoslováky v zahraničí.

Žáci mohou vybrat některé charakteristiky vícekrát, některé nepřiradit. Záleží, jak to odůvodní a využijí při závěrečných otázkách.

8 INTERPRETACE PRAMENŮ (10 min.)

Žáci se na základě předchozí analýzy a kritiky pramenů rozhodují, které svědectví je důvěryhodnější, a upravují svoji původní hypotézu o událostech v Polsku.

Při rozhodování by měli zvážit informace o tiscích, ve kterých články vyšly (kdo je vydává, jak získávají informace, jaké názory prezentují, co textem sledují, pro koho jsou). Mohou dojít k tomu, že jim přijde důvěryhodnější Čechoslovák v zahraničí, protože to není cenzurované médium, snaží se využít více informačních zdrojů atp. Žáci mohou také dojít k tomu, že ani jeden tisk není úplně důvěryhodný, protože Rudé právo vydává ÚV KSČ, který má zájem podpořit komunistickou stranu Polska, přebírá cenzurované informace apod. U Čechoslováka v zahraničí zas nejsou jasné zdroje informací a nevědí nic o autorovi a vlastníkově novin. Přesto by se měli přiklonit k jednomu tisku a využít jeho informace pro revidování své prvotní hypotézy. V tento moment by žáci měli být schopni odpovědět na badatelskou otázku, tj. jestli se jednalo o provokaci řízenou ze zahraničí, nebo krvavou bouří. Pro správnou odpověď je klíčové, aby žáci prameny podrobili zevrubné kritice.

Pokud žákům nějaké informace chybí, mohou je dohledat či ověřit v jiných zdrojích, nebo napsat, že mají pochybnosti. Pro tvorbu příběhu mohou využít i fotografie, které byly v úvodu.

Další možnosti zapojení do výuky:

- Doporučujeme propojit se cvičením Maďarsko: Spiknutí, nebo povstání?, které funguje na stejném principu, jen se věnuje událostem v Maďarsku a využívá zvukové záznamy.
- Naleznete v současných tiscích také dva články týkající se stejné události? Jak se články liší? Jaké mají významy? Kdo vlastní daný tisk? Kdo jsou jeho čtenáři?